

ساختمان دستوری گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی (تحلیلی بر پایه نظریه عمومی زبان) *

هناء بهار^۱

دانش آموخته کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان، دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)،
قزوین، ایران

محمدباقر میرزایی حصاریان^۲

استادیار گروه آرفای دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

لیلا گلپور^۳

استادیار گروه آرفای دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

چکیده

گروه‌های اسمی در زبان فارسی به دلیل تعداد و نوع وابسته‌هایی که پیش و پس از هسته گروه اسمی می‌گیرند، از اهمیت شایانی برخوردارند. شناسایی و بررسی گروه اسمی در نوشته‌های عرب زبانان از جنبه‌های مختلف کمک قبل توجهی به علمی تر شدن فرایند آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان می‌کند. هدف از این پژوهش در واقع برداشتن گامی برای آشنایی بیشتر با ویژگی‌های دستوری نوشتار فارسی آموزان می‌باشد. پرسش اصلی این تحقیق، چگونگی ساختمان دستوری گروه‌های اسمی و تعیین پر کاربردترین و کم کاربردترین وابسته‌های گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب در سطح فرامیانی است. تحقیق با استفاده از پیکره زبانی برگرفته از ۳۲ آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی فارسی آموزان عرب مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) بر پایه کتاب توصیف ساختمان زبان فارسی باطنی انجام گرفته است. یافته‌های پژوهش فرضیه مربوط به پرسش نخست مبنی بر بیشتر بودن گروه‌های اسمی بدون وابسته و نیز فرضیه دوم پژوهش مبنی بر این که در گروه‌های اسمی تک وابسته، وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیشرو «اشاری» بیشترین فراوانی را دارند، تایید نمود با این توضیح که وابسته پیرو «گروه اسمی» نیز تقریباً به اندازه وابسته پیرو «صفت» فراوانی داشته است. نکته دیگر کاربرد قابل توجه گروه اسمی و گروه حرف اضافه‌ای به عنوان وابسته هسته گروه اسمی است. به نظر می‌رسد استفاده از سازه‌هایی همچون گروه اسمی، گروه حرف اضافه‌ای و بند موصولی در درون ساختمان گروه اسمی می‌تواند به عنوان یکی از نشانه‌های پیشرفت سطح زبانی تلقی شود.

واژه‌های کلیدی: فارسی آموز عرب، سطح فرامیانی، ساختمان دستوری، گروه اسمی، نوشتار.

* تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۰ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳

(نویسنده مسئول)

¹ Email: hnabhar20@gmail.com

² Email: azfaconference1400@gmail.com

³ Email: niyayesh_1@yahoo.com.au

Grammatical Structure of the Nominal Group in the Writing of Post-Middle-Level Arab Persian Learners (An Analysis Based on the General Theory of Language)*

Hana Bahar¹

Master's degree in teaching Persian to non-Persian speakers, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.

Mohammad Bagher Mirzaei Hesarian²

Assistant Professor, Azfa Department, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.

Laila Golpour³

Assistant Professor, Azfa Department, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.

Abstract

Nominal groups in Persian are very important because of the number and type of modifiers that come before and after the head of the nominal groups. Identifying and investigating the nominal groups in the writings of Arabic speakers significantly contributes to the scientific process of teaching Persian language to non-Persian speakers from different aspects. The purpose of this study was actually to take a step to become more familiar with the grammatical features of Persian learners' writing. The main question of the study was what the grammatical structure of nominal groups is and to determine the most and the least used modifiers of the nominal groups in the writing of post-middle-level Arab Persian learners. This study was carried out using the language corpus taken from 32 writing tests held at the end of the supplementary course of Arab Persian learners of the Persian Language Education Center of Imam Khomeini International University based on the book entitled description of the structure of the inner Persian language. The findings confirmed the hypothesis of the study related to the first question that there are more nominal groups without modifiers and also the second hypothesis that in single dependent nominal groups, the "noun" post-modifiers, "adjective" post-modifiers, and "indicative" pre-modifiers have the highest frequency. With the explanation that the "nominal group" post-modifiers has almost as much frequency as the "adjective" post-modifiers. Another point was that the nominal groups and prepositional groups are significantly used as modifiers of the head of nominal groups. It seems that the use of structures such as nominal groups, prepositional groups, and relative clauses within the structure of nominal groups can be considered as one of the signs of language level progress.

Keywords: Arab Persian learner, post-middle level, grammatical structure, nominal group, writing.

* Received: 29/2/2024 | Accepted: 22/4/2024

¹ Email: maryamkarkhane65@gmail.com (Corresponding Author)

² Email: azfaconference1400@gmail.com

³ Email: niyayesh_1@yahoo.com.au

۱- مقدمه و بیان مسأله

نبود الگوی عملی در زمینه کاربرد نظریات زبانی در واکاوی داده‌های زبانی فارسی آموزان غیرایرانی یکی از مشکلات موجود در استفاده هرچه بهتر از داده‌های خام زبانی فارسی آموزان غیرایرانی است؛ به طوری که می‌توان گفت تقریباً تمام داده‌های زبانی فارسی آموزان در مراکز آموزش زبان فارسی داخل و کرسی‌های زبان و ادبیات فارسی و ایرانشناسی خارج از کشور، بدون هیچ برنامه‌ریزی خاصی از بین می‌روند. در صورتی که واکاوی داده‌های زبانی از جنبه‌های گوناگون و براساس متغیرهایی همچون ملیت، جنسیت، زبان مادری، سطح زبانی و محیط یادگیری زبان فارسی (زبان دوم/ زبان خارجی)، به علمی‌تر شدن فرایند آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان بسیار کمک خواهد کرد (میرزایی و پولادستون، ۱۳۹۹: ۱۱۶).

یکی از سازه‌های مهم زبان، گروه اسمی است. گروه‌های اسمی در زبان فارسی به دلیل تعداد و نوع وابسته‌هایی که پیش و پس از هسته گروه اسمی می‌گیرند، از اهمیت شایانی برخوردارند. در واقع می‌توان چنین ادعا کرد که بخش قابل توجهی از مباحث دستوری دوره‌های فارسی‌آموزی به ساختمان دستوری گروه اسمی فارسی ارتباط دارد. از سوی دیگر، این قابلیت در زبان فارسی وجود دارد که گروه‌های اسمی در لایه‌های گوناگونی درون سازه‌هایی همچون گروه اسمی و گروه حرف اضافه‌ای به عنوان وابسته هسته‌های سازه‌ها مورد استفاده قرار گیرند؛ از این رو، توجه به ساختمان دستوری گروه اسمی، آموزش و تمرین وابسته‌های پیشین و پسین هسته گروه اسمی در آموزش و یادگیری زبان فارسی بسیار ضروری است. به عبارت دیگر، گروه اسمی جایگاه خاصی در یادگیری زبان دارد و در تمامی مراحل یادگیری از مرحله مبتدی تا پیشرفته باید به جایگاه گروه اسمی توجه شود.

به سبب نوپا بودن دانش آموزش‌کاوی زبان فارسی، شناخت و دانش ما از ساختمان دستوری گروه‌های اسمی فارسی آموزان غیرایرانی در سطوح گوناگون اندک است؛ به عنوان مثال، در حال حاضر مشخص نیست تا چه اندازه فارسی آموزان غیرایرانی با ملیت‌ها، پیشینه تحصیلی، جنسیت و سایر متغیرهای دخیل، از امکانات دستوری بالقوه زبانی در کاربرد گروه‌های اسمی فارسی در گفتار یا نوشتارشان استفاده می‌کنند. در همین راستا به منظور

پاسخگویی به پرسش‌های مطرح در زمینه ساختمان دستوری گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی پژوهش حاضر انجام می‌شود؛ پرسش اصلی پژوهش حاضر چگونگی ساختمان دستوری گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب در سطح فرامیانی و تعیین پرکاربردترین و کم‌کاربردترین وابسته اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی است. فرضیه‌های پژوهش نیز عبارتند از این که ۱- بیشتر گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان سطح فرامیانی بدون وابسته هستند. ۲- در گروه‌های اسمی تک وابسته، وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیشرو «اشاری» بیشترین فراوانی و در گروه‌های اسمی دو، سه و چهاروابسته‌ای، وابسته پیرو «اسم» و «صفت» بیشترین فراوانی را خواهند داشت. پرسش‌ها و فرضیه‌های بالا برپایه توصیف باطنی از ساختمان دستوری زبان فارسی بر بنیاد نظریه عمومی زبان بررسی می‌شوند.

۲- پیشینه پژوهش

میرزایی و پولادستون (۱۳۹۹) پژوهشی با هدف ایجاد پیکره تولیدی فارسی آموزان غیرایرانی و نیز آشنایی بیشتر با ویژگی‌های دستوری نوشتار فارسی آموزان با استفاده از پیکره‌ای زبانی برگرفته از آزمون نگارش پایان دوره عمومی ۹۰ فارسی آموز چینی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) و بر پایه نظریه عمومی زبان انجام دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان داده ساختار جمله در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی غالباً از نوع هسته‌ای، مرتبه‌بندی شده و مهین است؛ گروه فعلی در هر جمله به طور میانگین مشخصاتی همچون خودایستایی شخصی، جهت معلوم و قطب مثبت داشته و گروه فعلی خودایستای غیرشخصی و جهت مجهول ملاحظه نشده است. مشخصه بارز گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی بدون وابسته یا تک وابسته بودن آنها بوده است؛ ولی گروه قیدی تقریباً به نسبت یکسان از نوع باعلامت و بدون علامت در نوشتار دیده شده است. ایشان کارایی نظریه عمومی زبان در توصیف دقیق نوشتار فارسی آموزان چینی را هم تأیید کرده‌اند.

میرزایی، گلپور و وکیلی فرد (۱۳۹۹) پژوهش مشابهی بر روی نوشتار فارسی آموزان چینی فرامیانی با استفاده از پیکره‌ای زبانی برگرفته از آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی ۳۶ فارسی آموز چینی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) و بر پایه نظریه عمومی زبان انجام داده‌اند. نتایج تحقیق ایشان بیانگر آن بوده است که همانند فارسی آموزان سطح فرومیانی، ساختار جمله در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی غالباً از نوع هسته‌ای، مرتبه‌بندی شده و مهین است؛ ولی بندهای وابسته و واژگون مرتبه هم در نوشته‌ها دیده می‌شوند. از یافته‌های دیگر آن بوده که همانند فارسی آموزان سطح فرومیانی به طور میانگین گروه فعلی در هر جمله دارای مشخصاتی همچون خودایستای شخصی، معلوم و مثبت بوده است و از گروه فعلی خودایستای غیرشخصی و جهت مجهول تقریباً خبری نبوده است. گروه اسمی نیز همانند فارسی آموزان سطح فرومیانی غالباً بدون وابسته و تک وابسته و گروه قیدی تقریباً به نسبت یکسان از نوع باعلامت و بدون علامت بوده‌اند. ایشان نیز کارایی نظریه عمومی زبان در توصیف دقیق نوشتار فارسی آموزان چینی را تایید کرده‌اند.

احمد یوسفی و رضاپور (۱۳۹۷) در پژوهشی میزان کاربرد گروه‌های دستوری را در سه سطح از نوشتار فارسی آموزان (مقدماتی، میانی و پیشرفته) مورد بررسی قرار داده‌اند. در سطح مقدماتی استفاده فارسی آموزان از وابسته‌های موجود در گروه‌های اسمی به ندرت بوده است و در هر دوره بر تعداد کاربرد این وابسته‌ها افزوده شده است. گروه‌های فعلی در سطح مقدماتی بیشتر شامل وجوه اخباری بوده است و در دو دوره بعد نیز به همین شکل مشاهده شده است. همچنین در دوره مقدماتی و دو دوره بعد مطابقت بین نهاد و فعل در موارد بسیاری توسط فارسی آموز کاربرد اشتباهی داشته است. همچنین افزوده‌های وجهی و حاشیه‌ای موجود در نوشتار فارسی آموزان، مورد بررسی قرار گرفته و یافته نشانگر آن بوده که در هر سه دوره پرکاربردترین افزوده‌ها توسط فارسی آموزان، افزوده مکان بوده است. استفاده از افزوده‌های وجهی در هر سه دوره توسط فارسی آموز، کاربرد محدودی داشته است.

ابن عباسی و نجفی پاک‌کی (۱۴۰۱) در پژوهشی به شناسایی تعداد و نوع وابسته‌های گروه اسمی در نوشتار کودکان فارسی‌زبان ۱۰ تا ۱۲ ساله چهارم، پنجم و ششم ابتدایی شهر

تهران پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش ایشان بیانگر آن است که دانش‌آموزان وابسته‌های پسین (۶/۶۲) را بیشتر از وابسته‌های پیشین (۲/۴۵) تولید کرده‌اند؛ این نشانگر آن است که تولید وابسته‌های پسین برای دانش‌آموزان این رده سنی آسان‌تر بوده و به ترتیب موقعیت هشتم (وابسته اضافی) (۴/۰۳)، موقعیت هفتم (صفت بیانی) (۱/۳۹) و موقعیت سوم (خصوصاً اعداد ترتیبی و اصلی، صفت عالی) (۱/۲۲) را بیشتر از دیگر موقعیت‌ها تولید کرده‌اند. موقعیت ششم (شاخص) (۰/۰۱) دارای پایین‌ترین درصد میانگین بوده است. همچنین در تفکیک پایه‌ها، پایه ششم بالاترین میانگین کل (۱۲/۴۴) را داشته است که نشان می‌دهد با بالاتر رفتن سن، گروه‌های اسمی پیچیده‌تر با وابسته‌های بیشتر تولید شده است.

میرزایی (۱۴۰۰) در پژوهشی توصیفی - تحلیلی به واکاوی ساختمان دستوری گروه اسمی در نوشتار فارسی‌آموزان چینی سطح فرامیانی پرداخته است. یافته‌های پژوهش وی بیانگر آن است که بیشتر گروه‌های اسمی (۸۴٪) هیچ وابسته‌ای ندارند؛ در گروه‌های اسمی تک وابسته که ۱۵٪ مجموع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص دادند، وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیشرو «اشاری/سور» بیشترین فراوانی را دارند. در گروه‌های اسمی دو وابسته که حدوداً ۱٪ مجموع گروه‌های اسمی را داشته‌اند و نیز در محدود گروه‌های اسمی سه و چهاروابسته‌ای، وابسته پیرو «اسم» و «صفت» بیشترین فراوانی را داشته‌اند. به طور کلی یافته‌ها نشان از توانایی یا تمایل اندک فارسی‌آموزان در گسترش ساخت درونی گروه‌های اسمی با وابسته‌های پیشرو و پیرو داشته است. در سطح جزئی‌تر، یافته‌ها توانایی یا تمایل بیشتر فارسی‌آموزان چینی به کاربرد وابسته‌های پیرو نسبت به وابسته‌های پیشرو را نشان داده است.

فریکه (۲۰۱۶) به منظور تعیین الگوهای گروه‌های اسمی پربسامد و شناخت تمایل غالب انگلیسی‌آموزان در استفاده از وابسته‌های درون گروه اسمی، در پژوهشی به بررسی ساخت گروه اسمی در نوشته‌های انگلیسی‌آموزان پرداخته است. نتایج پژوهش وی نشانگر آن است که اشاری‌ها، صفات و اسم‌ها به عنوان وابسته‌های پرکاربرد هسته اسمی در نوشتار انگلیسی‌آموزان بوده‌اند. وی پیشنهاد می‌کند زبان‌آموزان با ساخت‌های گوناگون گروه اسمی

آشنا شوند تا بتوانند از انواع مختلف گروه‌های اسمی (به لحاظ نوع و تعداد وابسته‌ها) در نوشتارشان استفاده نمایند.

اکتاتیا (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تاثیر کاربرد تکنیک‌های ساخت گروه اسمی در بهبود مهارت نوشتن متون توصیفی زبان‌آموزان پرداخته است. وی در پژوهش تجربی خود، به زبان‌آموزان گروه آزمایش، تکنیک‌های ساخت گروه اسمی را آموزش داد ولی به زبان‌آموزان گروه کنترل چنان آموزشی نداد. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد آموزش تکنیک‌های ساخت گروه اسمی بر کیفیت نوشتار متون توصیفی زبان‌آموزان گروه آزمایش تاثیر معناداری در مقایسه با زبان‌آموزان گروه کنترل داشته است.

نیو (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای به بررسی تاثیر دستور نظام‌مند-نقشگرا در گسترش گروه‌های اسمی نوشتار مدرسان کلمبیایی پرداخته است. شرکت‌کنندگان در پژوهش شش مدرس زبان انگلیسی اهل کلمبیا بوده‌اند. ابتدا از آنان خواسته شده مطلبی را به زبان انگلیسی درباره موضوع مشخصی بنویسند؛ سپس، ایشان را با اصول دستور زبان نظام‌مند-نقشگرا آشنا کردند؛ در ادامه از آنان خواسته شده نوشته قبلی خودشان را مورد بازبینی و ویرایش مجدد قرار دهند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد به طور معناداری گروه‌های اسمی بزرگ‌تری در نوشته‌های اصلاح شده مدرسان به کار رفته است.

پژوهش حاضر از حیث این که به بررسی ساختمان درونی گروه اسمی در نوشته‌های فارسی‌آموزان عرب زبان انجام شده، با تمام پژوهش‌های پیشین متفاوت است. با انجام پژوهش حاضر ضمن شناخت بیشتر و بهتر ویژگی‌های زبانی نوشتار فارسی‌آموزان غیرایرانی به طور عام و ویژگی‌های زبانی نوشتار فارسی‌آموزان عرب به طور خاص، مرزهای دانش آموزشکای زبان فارسی گسترده‌تر خواهد شد.

۳- چارچوب نظری

مبنای نظری پژوهش حاضر توصیف باطنی از ساختمان دستوری زبان فارسی بر بنیاد نظریه عمومی زبان است؛ از همین رو، در ادامه به بیان ساختمان گروه اسمی در زبان فارسی برپایه نظرات باطنی (۱۳۹۲) می‌پردازیم:

۱-۳. ساختمان گروه اسمی

گروه اسمی فارسی از یک کلمه یا بیشتر ساخته شده است و در ساختمان واحد بالاتر یعنی بند، جایگاه مسندالیه، متمم و گاهی نیز جایگاه ادات را اشغال می‌کند. مثال:

۱- این نشریه دوستداران سازمان ملل متحد بسیار جالب توجه است.		
اسناد	متمم	مسندالیه
۲- حسن	خانه خودش	نیست.
اسناد	ادات	مسندالیه

در مثال شماره (۱) «این نشریه دوستداران سازمان ملل متحد» و «بسیار جالب توجه» گروه‌های اسمی هستند که به ترتیب در جایگاه مسندالیه و متمم قرار گرفته‌اند. در مثال (۲) «حسن» و «خانه خودش» گروه‌های اسمی هستند که به ترتیب در جایگاه مسندالیه و ادات قرار گرفته‌اند و «خانه خودش» تاویلی از «در خانه خودش» است.

۲-۳. عنصرهای ساختمانی گروه اسمی

هر گروه اسمی در فارسی از یک هسته و تعدادی وابسته ساخته شده است که در دو طرف هسته قرار می‌گیرند. وابسته‌هایی را که قبل از هسته قرار می‌گیرند، وابسته‌های پیشرو و آنهایی را که پس از هسته قرار می‌گیرند، وابسته‌های پیرو می‌نامند. در گروه اسمی وجود هسته اجباری ولی وجود وابسته‌های پیشرو و پیرو اختیاری است. ملاک تشخیص این سه عنصر (وابسته پیشرو، هسته و وابسته پیرو) از یکدیگر کسره «اضافه» است که به صورت /ye/ در گفتار ظاهر می‌شود؛ ولی، وقتی به صورت /e/ باشد در خط فارسی نوشته نمی‌شود. این ملاک به روش زیر عمل می‌کند:

الف- وابسته‌های پیشرو به یکدیگر اضافه نمی‌شوند و در بین آن‌ها و هسته نیز اضافه وجود ندارد.

ب- اولین کلمه‌ای که پس از اضافه قرار می‌گیرد، هسته است.

ج- عناصری که پس از هسته قرار می‌گیرند، وابسته‌های پیرو هستند که همه به یکدیگر اضافه می‌شوند، مگر وقتی که وابسته پیرو از نوع واژگون مرتبه باشد. مثال:

۳- این یک	نشریه	دوستاناران سازمان ملل متحد
وابسته پیشرو	هسته	وابسته پیرو

در مثال بالا، «این یک» دو وابسته پیشرو است که نه به یکدیگر اضافه شده‌اند و نه به هسته؛ «نشریه» هسته گروه اسمی است؛ زیرا، اولین کلمه‌ای است که پس از آن، اضافه قرار می‌گیرد؛ «دوستاناران سازمان ملل متحد» وابسته‌های پیرو را تشکیل می‌دهند؛ زیرا، همه به یکدیگر اضافه شده‌اند و بین آن‌ها و هسته نیز اضافه وجود دارد. ولی اگر گروه اسمی فوق به صورت زیر باشد:

۴- این یک	نشریه	که متعلق به دوستاناران سازمان ملل متحد است
وابسته پیشرو	هسته	وابسته پیرو

در این صورت بین هسته و وابسته پیرو اضافه‌ای واقع نمی‌شود؛ زیرا، وابسته پیرو از نوع واژگون مرتبه است (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۳۹-۱۳۷).

۳-۳. وابسته‌های پیشرو در گروه اسمی

حداکثر چهار وابسته پیشرو مانند جدول ۱ می‌تواند در جلو هسته قرار گیرد:

جدول ۱: ریز طبقه‌های عنصرهای ساختمانی وابسته پیشرو

ش ۴	ش ۳	ش ۲	ش ۱	س
این	یک	فنجان (ریز طبقه معدود)	شیر	کاکائو
+	دو	عدد	+	+
+	سه	متر	+	+
+	چهار	بطر	+	+
+	پنج	تا	+	+
+	-	کیسه	+	+
+	چند	کیلو	+	+
+	دو	عدد	+	+
+	-	بزرگترین (ریز طبقه صفات عالی)	+	+

ش ۴	ش ۳	ش ۲	ش ۱	س
+	-	بهترین	+	+
+	-	ارزانت‌ترین	+	+
+	-	خطرناک‌ترین	+	+
+	-	اولین (ریز طبقه اعداد وصفی)	+	+
+	-	دومین	+	+
+	-	سومین	+	+
+	-	چهارمین	+	+
-	-	هر کدام (ریز طبقه بسته چهارم)	+	+
-	-	هر نوع	+	+
-	-	هر گونه	+	+
-	-	همه گونه	+	+
-	-	هر چه	+	+
-	-	چگونه	+	+
-	-	هیچ	+	+
-	-	خیلی	+	+
این	یک	چنین	+	+
این-کدام-آن	-	همه	+	+
-	-	هیچ گونه	+	+

چنانچه این چهار جایگاه در وابسته پیشرو پر باشد، عناصر آن الزاماً با توالی بالا در پی یکدیگر قرار می‌گیرند. وقتی جایگاه‌های نزدیک به هسته خالی باشد، وابسته‌های دورتر به هسته نزدیک می‌شوند ولی بالقوه جایگاهی که خالی مانده است، وجود دارد و می‌تواند اشغال شود.

طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیشرو ۱ قرار می‌گیرد، شامل عناصری از اسم و صفت هستند که به‌تنهایی واژه‌های آزادی هستند؛ یعنی می‌توانند در جایگاه‌های دیگر قرار گیرند.

رابطه این طبقه با هسته گروه اسمی از نوع رابطه پیشوند و پسوند با پایه نیست. پیشوندها و پسوندها معمولاً مقید هستند؛ در حالی که، اعضای طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیشرو ۱ قرار می‌گیرد، آزاد هستند. طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیشرو ۲ قرار می‌گیرد به چهار ریز طبقه «معدود»، «صفات عالی»، «اعداد وصفی» و یک ریز طبقه دیگر که دارای چهارده عضو است، تقسیم می‌شود. این چهار طبقه نمی‌توانند به طور همزمان در یک گروه اسمی با هم به کار برده شوند. طبقه‌ای که در جایگاه ۳ قرار می‌گیرد، طبقه اعداد اصلی است که یک طبقه باز است. طبقه‌ای که در جایگاه ۴ قرار می‌گیرد، طبقه بسته‌ای است که هفت عضو دارد: «این»، «آن»، «هر»، «چه»، «همین» و «همان». غیر از «هر»، شش عضو دیگر می‌توانند در جایگاه هسته نیز قرار گیرند (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۴۳-۱۴۰).

۴-۳. وابسته‌های پیرو در گروه اسمی

عنصر ساختمانی وابسته‌های پیرو به پنج عنصر کوچک‌تر تجزیه می‌شود که پنج جایگاه را به وجود می‌آورد. این جایگاه‌ها به وسیله طبقات مختلف بر حسب نزدیکی آن‌ها با هسته اشغال می‌شود؛ یعنی، هر طبقه‌ای که به هسته نزدیک‌تر باشد، جایگاه نزدیک‌تری را اشغال می‌کند. لازم نیست تمام این پنج جایگاه در آن واحد اشغال شود و وقتی جایگاهی خالی باشد، طبقات دورتر به هسته نزدیک‌تر می‌شوند ولی بالقوه جایگاه خالی وجود دارد و می‌تواند اشغال شود. در جدول ۲ مثال‌هایی با امکانات مختلف داده شده است:

جدول ۲: ریز طبقه‌های عنصرهای ساختمانی وابسته پیرو

هسته	وابسته‌های پیرو			
	وابسته ۱	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۴
۵- رئیس	جمهور	فقید	آمریکا	-
۶- بوف	کور	معروف	هدایت	را
۷- هیئت	مدیره	نالایق	شرکت	را
۸- خیر	مقدم	گرم	او	-
۹- تاریخ	مشروطیت	مفصل	ایران	-
۱۰- کباب	برگ	سلطانی	آن جا	-

هسته	وابسته های پیرو			
	وابسته ۱	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۴
۱۱-مرد	رند	پیرو	-ای	-
			وابسته ۵	که رشوه می‌خواست

عناصر طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۱ قرار می‌گیرند، معمولاً از نوع اسم هستند. بین هسته و عنصر وابسته پیرو ۱، معمولاً شکاف بردار نیست؛ یعنی، واژه دیگری نمی‌توان بین آن‌ها وارد کرد و معمولاً هسته با این عنصر وابسته، یک واحد معنایی را به وجود می‌آورند و به همین دلیل پیوسته با یکدیگر به کار برده می‌شوند و اغلب بر اثر کثرت کاربرد آن‌ها با هم، «اضافه» از بین آن‌ها حذف می‌شود و تکیه روی آخرین هجای عنصر وابسته پیرو ۱ قرار می‌گیرد.

عناصر طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۲ قرار می‌گیرند، معمولاً عناصری هستند که به آن‌ها «صفت» گفته می‌شود. البته از نظر ساختمانی در بسیاری موارد مرز مشخصی بین طبقات اسم، صفت و قید وجود ندارد و یک عنصر می‌تواند در شبکه نحوی زبان هر سه نقش را به عهده بگیرد. مثال:

صفت	قید	اسم
۱۲- دیوار بلند	او بلند می‌خواند	آن بلندها را بیاور
۱۳- پسر خوب	او خوب می‌دود	خوبان روزگار

عناصر طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۳ قرار می‌گیرند، به سه ریز طبقه تقسیم می‌شوند: ریز طبقه اسم یا گروه اسمی، ریز طبقه ضمائر و یک ریز طبقه عضوی دیگر. این سه ریز طبقه نمی‌توانند با هم در یک گروه اسمی قرار گیرند. برخلاف طبقه صفات در جایگاه ۲، انتخاب در جایگاه ۳ نمی‌تواند با اضافه تکرار شود، یعنی محدود به یک عضو از یکی از سه ریز طبقه است. تنها عضو طبقه‌ای که در جایگاه ۴ قرار می‌گیرد، «را» است. وقتی گروه اسمی در ساختمان بند جایگاه مسندالیه را اشغال کند، جایگاه ۴ در آن خالی می‌ماند؛ ولی، اگر جایگاه متمم را پر کنند، به وسیله «را» اشغال می‌شود.

طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۵ قرار می‌گیرد، از نوع جمله، بند و یا گروه قیدی واژگون مرتبه است: یعنی جمله، بند و یا گروه قیدی که در نقش یک کلمه به عنوان وابسته

پیرو برای هسته گروه اسمی به کار رفته است. مثال (۱۴) کاربرد جمله واژگون مرتبه در جایگاه ۵ را نشان می‌دهد:

۱۴- اشعار	نو	او	را	که سال‌ها پیش سروده و شعر زیبای تف‌آه نیز جزو آن‌ها است
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۴	وابسته ۵

در مثال بالا، جایگاه ۵ توسط جمله واژگون مرتبه‌ای اشغال شده که از دو بند ساخته شده است. در مثال (۱۵) جایگاه ۵ توسط یک بند واژگون مرتبه اشغال شده است:

۱۵- تکتہ	تازه	ای	که به آن اشاره گردید
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۵

مثال (۱۶) برای گروه‌های قیدی واژگون مرتبه است:

۱۶- مبارزه	دائم	دولت	با قاچاقچیان سیگار خارجی
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۵

هر دو سازه گروه‌های قیدی و بندهای واژگون مرتبه می‌توانند با یکدیگر در گروه اسمی قرار گیرند. در مثال (۱۷) جایگاه ۵ توسط یک گروه قیدی و یک بند واژگون مرتبه اشغال شده است:

۱۷- انتقاد	منطقی	او	از کار دستگاه	که در نوع خود بی‌سابقه بود
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۵	وابسته ۵

وابسته‌های یک، دو و سه که پس از هسته قرار می‌گیرند، هر یک دارای یک «اضافه» هستند که در جلو آن‌ها قرار می‌گیرند و به عنوان عامل پیونددهنده آن‌ها را به عنصر قبلی متصل می‌کند ولی وابسته‌های شماره چهار و پنج «اضافه» ندارند (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۶۰-۱۴۶).

۳-۵. عنصر ساختمانی هسته

طبقه‌ای که جایگاه هسته را در گروه اسمی اشغال می‌کند معمولاً از مقوله اسم است، ولی اکثر عناصری که در جایگاه‌های مختلف به عنوان وابسته پیشرو و پیرو به کار می‌روند

می‌توانند جایگاه هسته را نیز اشغال کنند. بنابراین ملاک شناسایی هسته صورت کلمه نیست، بلکه «اضافه» است که نقش کلمه را در شبکه ساختمانی گروه اسمی نشان می‌دهد. مثال‌های زیر را مقایسه می‌کنیم:

۱۸- بزرگ‌ترین برادر آنها	بزرگ‌ترین آنها
۱۹- کدام کتاب من را (می‌خواهی)	کدام - شان را (می‌خواهی)
۲۰- این دو نفر دانشجوی خارجی	این خارجی‌ها
۲۱- مرد بیچاره (مریض است)	بیچاره (مریض است)
۲۲- هسته گروه اسمی می‌تواند مصدر باشد - مثال: رفتن تو صلاح نیست.	

۳-۶. تکرار همپایه در گروه اسمی

عصرهای ساختمانی وابسته پیشرو، هسته و وابسته پیرو در جایگاه‌های مختلف می‌توانند با میانجی عامل پیونده «و» و «یا» از طریق تکرار همپایه گسترش یابند: این تکرار را که از عناصر یک طبقه در یک جایگاه است با اعداد فرنگی نشان می‌دهیم. مثال:

۲۴- بهترین و بزرگترین کنسرت سال	پسر خوب و سر بره
۲۵- پست و تلگراف و تلفن کشور	حساب من و تو
- (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۶۰-۱۴۶).

۴- روش پژوهش پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پژوهش حاضر از جهت ماهیت و روش، تحقیقی توصیفی و به لحاظ نگرش و پرداختن به مسأله پژوهش، از نوع پژوهش‌های توصیفی-تحلیلی و پیکره‌بنیاد است که با هدف کاربردی به انجام رسیده است.

۴-۱. پیکره پژوهش

پیکره زبانی پژوهش از ۳۲ برگه آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی فارسی آموزان عرب که مشغول فراگیری زبان فارسی در مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) در سال ۱۳۹۵ بوده‌اند، تشکیل شده است. در آزمون نگارش سطح فرامیانی از فارسی آموزان

خواسته شده یکی از سه موضوع پیشنهادی را انتخاب کنند و دست کم ۱۵ سطر ۱۰ واژه‌ای درباره آن بنویسند. موضوعات پیشنهادی شامل اعلام نظر درباره یکی از سه موضوع «اولین معلم‌های زندگی فرزندان بودن پدر و مادر»، «رواج ادامه تحصیل در دانشگاه بین مردم جهان» و «استفاده از فناوری پیشرفته در سال‌های اخیر» بوده‌است. هر برگه آزمون نگارش دارای متنی نوشتاری درباره موضوع انتخابی است. با توجه به تعیین حداقل ۱۵۰ واژه برای هر متن سطح فرامیانی می‌توان گفت پیکره شامل حدوداً ۴۸۰۰ واژه است.

۲-۴. سطح فرامیانی

منظور از فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی کسانی هستند که در دوره تکمیلی زبان فارسی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام‌خمينی (ره) مدت ۳۲ هفته و هر هفته ۲۰ ساعت آموزشی برای مهارت‌های چهارگانه شنیدن، خواندن، صحبت کردن و نوشتن در مجموع ۶۴۰ ساعت آموزشی در کلاس‌های حضوری شرکت نموده‌اند. با در نظر گرفتن کیفیت و کمیت برنامه آموزشی و ویژگی فردی فارسی آموزان عرب‌زبان، می‌توان سطح تکمیلی را با کمی اغماض معادل سطح فرامیانی (B2) در چارچوب مرجع مشترک اروپا در نظر گرفت. در این چارچوب، زبان آموز سطح فرامیانی (B2)، می‌تواند مفهوم اصلی متن پیچیده با موضوعات عینی یا انتزاعی را درک کند. در بحث و گفت و گو در حوزه تخصصی خود شرکت کند. می‌تواند با میزانی از روانی کلام و فی‌البداهه بودن در تعاملات معمولی با گویشور زبان بدون مشکل، شرکت کند. می‌تواند متن واضح و با جزئیات در دامنه وسیعی از موضوعات تولید کند و دیدگاه خود را درباره موضوع تبیین و نقاط قوت و ضعف مختلف درباره موضوع را توضیح دهد (صحرائی و مرصوص، ۱۳۹۵: ۱۵۳).

۳-۴. گردآوری و واکاوی داده‌ها

برای آماده‌سازی پیکره، ابتدا برگه‌های نگارش فارسی آموزان عرب در نرم افزار واژه‌پرداز پیاده‌سازی شد. تلاش گردید تا حد امکان مطالب به همان گونه که فارسی آموزان در برگه‌های خود نوشته‌اند، تایپ شود. در ادامه کار شناسایی و برچسب‌گذاری گروه‌های اسمی مطالب

تایپ شده در چارچوب نظریه عمومی زبان انجام گرفت. تا حد امکان تلاش شد متن‌ها بدون اعمال اصلاحات زبانی تحلیل شوند؛ در محاسبه گروه‌های اسمی، تنها گروه‌های اسمی مستقل مورد بررسی قرار گرفتند. به دلیل ضمیرانداز بودن زبان فارسی، در تعداد قابل توجهی از جمله‌های نوشتار فارسی آموزان، مسندالیه در قالب گروه اسمی ذکر نشده است؛ به همین دلیل، این تعداد از گروه‌های اسمی حذف شده به قرینه، در شمارش گروه‌های اسمی مورد محاسبه قرار نگرفتند. در مرحله بعد، ساختمان هر گروه اسمی (گروه اسمی مستقل و گروه اسمی درون گروه حرف اضافه‌ای) از حیث تعداد و نوع وابسته‌های پیشین و پسین هسته اسمی بررسی شدند و داده‌های مربوط در جدولی که به همین منظور آماده شده بود، ثبت گردید. در ادامه انواع گروه‌های اسمی براساس نوع و تعداد وابسته‌هایشان به ترتیب بسامد، دسته‌بندی و همراه با مثال‌هایی ارائه گردید.

در توصیف و بررسی ساختمان گروه اسمی نوشتار فارسی آموزان عرب، ملاک عمل کتاب «توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی» باطنی (۱۳۹۲) بوده است؛ با این حال، پژوهشگران نشانه مفعول مستقیم «را» را که باطنی به عنوان وابسته پیرو در نظر گرفته، به دلیل متاثر بودن از سازه گروه فعلی جزو وابسته‌های پیرو گروه‌های اسمی شناسایی و شمارش نکرده‌اند. همچنین تعداد و ساختمان دستوری گروه‌های اسمی به کاررفته در درون یک گروه اسمی و نیز عطف اسم‌ها و صفت‌ها در درون گروه اسمی به طور جدا بررسی نشده است. البته میزان رخداد چنین مواردی در پیکره مورد پژوهش بسیار اندک بوده است.

۵- ارائه و واکاوی داده‌ها

۵-۱. گروه‌های اسمی

در پیکره مورد پژوهش ۱۵۳۸ گروه اسمی شناسایی شده است که توصیف و تحلیل دقیق‌تر آن‌ها در ادامه ارائه می‌گردد.

۵-۲. گروه‌های اسمی دارای وابسته

بررسی داده‌های کلی این بخش (جدول ۳) بیانگر آن است که از مجموع ۱۵۳۸ گروه اسمی

در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۸۵۲ مورد، معادل ۵۵٪ بدون هیچ گونه وابسته و تعداد ۶۸۶ گروه اسمی معادل ۴۵٪ دارای وابسته هستند. از میان گروه‌های اسمی دارای وابسته نیز تعداد ۵۳۹ گروه معادل ۷۹٪ یک وابسته دارند و تعداد ۱۳۴ گروه معادل ۲۰٪ دو وابسته دارند. تعداد ۱۰ گروه اسمی دارای سه وابسته و ۳ گروه اسمی نیز دارای چهار وابسته مجموعاً معادل ۱٪ است.

هرچه سطح زبانی فارسی آموزان بالاتر می‌رود، توانایی آنان در تولید گروه‌های اسمی‌های وابسته‌دار بیشتر می‌شود. بنابراین انتظار می‌رود فارسی آموزان در ادامه پیشرفت زبانی خود، توانایی تولید گروه‌های اسمی با وابسته‌های پیشرو و پیرو بیشتر را بیابند؛ در صورتی که آمار بیانگر تعداد کمتر گروه‌های اسمی وابسته‌دار (۴۵٪) نسبت به گروه‌های اسمی بدون وابسته (۵۵٪) است. به نظر می‌رسد این موضوع ناشی از آموزش یا تمرین ناکافی وابسته‌های پیشرو و پیرو هسته اسم به صورت مجزا و ترکیبی است.

جدول ۳. گروه‌های اسمی دارای وابسته

گروه اسمی				
۱۵۳۸				
با وابسته ۶۸۶ (۴۵٪)				
بدون وابسته	یک وابسته	دو وابسته	سه وابسته	چهار وابسته
۸۵۲ (۵۵٪)	۵۳۹ (۷۹٪)	۱۳۴ (۲۰٪)	۱۱۰ (۱۱٪)	۳ (۰٪)

۳-۵. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی تک وابسته

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی تک وابسته در جدول ۴ نشانگر آن است که از مجموع ۵۳۹ گروه اسمی تک وابسته که در نوشته‌های فارسی آموزان به کار رفته، تعداد ۸۹ مورد، معادل ۱۷٪ وابسته پیشرو و تعداد ۴۵۰ مورد معادل ۸۳٪ وابسته پیرو دارند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان گروه‌های اسمی با وابسته پیشرو، از مجموع ۸۹ گروه اسمی شناسایی شده، به ترتیب میزان بسامد، ساخت «اشاری+هسته» با ۳۳ رخداد ۳۸٪، ساخت «کمیت‌نما+هسته» با ۱۴ رخداد ۱۶٪، ساخت «عدد ترتیبی+هسته» با ۱۲ رخداد ۱۳٪، ساخت «صفت عالی+هسته» با ۱۲ رخداد ۱۳٪، ساخت «عدد+هسته» با ۱۰ رخداد ۱۱٪،

ساخت «صفت مبهم + هسته» با ۶ رخداد، ۷٪، ساخت «پرسش‌واژه + هسته» با ۲ رخداد ۲٪. گروه‌های اسمی دارای وابسته پیشرو را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۴. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی تک وابسته

گروه‌های اسمی تک وابسته		
نمونه	تعداد	ساختمان دستوری گروه اسمی
این بیماری‌ها	۳۳	اشاری+هسته
خیلی مهم	۱۴	کمیت نما+هسته
اولین زن	۱۲	عدد ترتیبی+هسته
بهترین مرد	۱۲	صفت عالی+هسته
یک کارگر	۱۰	عدد+هسته
هر کسی	۶	صفت مبهم+هسته
کدام دختر	۲	پرسش واژه+هسته
هدف بازرگان	۱۸۹	هسته+اسم
لباس خوب	۸۹	هسته+صفت
پیشرفت تکنولوژی انسان‌ها	۸۷	هسته+گروه اسمی
استفاده از روبات و دستگاه‌های پیشرفته	۳۵	هسته+گروه حرف اضافه ای
آن‌ها که یک مانع خیلی بزرگی برای پیشرفت لبنان بود	۲۷	هسته+بند موصولی
موضوع خوب و مهم	۱۷	هسته+گروه صفتی
دانش آموزی	۶	هسته+ی
		باوابسته پیشرو
		۸۹
		(۱۷٪)
		باوابسته پیرو
		۴۵۰
		(۸۳٪)

از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان گروه‌های اسمی باوابسته پیرو نیز از مجموع ۴۵۰ گروه اسمی شناسایی شده، به ترتیب میزان بسامد، ساخت «هسته+اسم» با ۱۸۹ رخداد ۴۲٪، ساخت «هسته+صفت» با ۸۹ رخداد ۲۰٪، ساخت «هسته+گروه اسمی» با ۸۷ رخداد ۱۹٪، ساخت «هسته+گ.ح.ا.» با ۳۵ رخداد ۸٪، ساخت «هسته+بند موصولی» با ۲۷ رخداد ۶٪، ساخت «هسته+گروه صفتی» با ۱۷ رخداد ۴٪، ساخت «هسته+ی» با ۶ رخداد ۱٪. گروه‌های اسمی دارای وابسته پیرو را به خود اختصاص داده‌اند.

ملاحظه می‌گردد که از میان انتخاب‌های ممکن تمایل فارسی‌آموزان به استفاده از گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیرو با ۸۳٪ به شکل قابل ملاحظه‌ای بیشتر از گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیشرو با ۱۷٪ است. این موضوع می‌تواند ناشی از پیشرفت زبانی فارسی‌آموزان و یادگیری واژه‌های بیشتر فارسی باشد. در گروه‌های اسمی دارای وابستهٔ پیشرو، وابسته‌ها اغلب دایرهٔ بسته‌ای را شکل می‌دهند، بنابراین میزان تنوع گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیشرو بسیار کمتر از گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیرو است. در گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیرو، اسم‌ها، صفت‌ها، گروه‌های اسمی و صفتی و همچنین جمله‌های موصولی که گروه باز و بسیار گسترده‌ای را تشکیل می‌دهند، می‌توانند به عنوان وابستهٔ هسته در درون گروه اسمی به کار روند و همین موضوع به صورت بالقوه سبب تنوع بسیار زیادی در ساخت گروه‌های اسمی می‌شود. به نظر می‌رسد فارسی‌آموزان سطح فرامیانی به دلیل گسترش دایره واژگانی‌شان توانایی و علاقه بیشتری در ساخت و کاربرد گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیرو کسب کرده‌اند و این موضوع از آمار گروه‌های اسمی تک وابستهٔ پیرو نسبت به گروه‌های اسمی پیشرو قابل مشاهده است.

همچنین ملاحظه می‌گردد که از میان انتخاب‌های فراوان موجود برای کاربرد وابسته‌های پیشرو، در مرتبهٔ اول از وابستهٔ اشاری معادل ۳۳٪، و در مرتبهٔ دوم از وابسته‌های کمیت‌نما و عدد ترتیبی و صفت عالی و عدد مجموعاً معادل ۵۳٪، و در مرتبهٔ سوم از وابسته‌های صفت مبهم و پرسش واژه معادل ۹٪ استفاده شده است. در ساختمان گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیرو در درجه اول از اسم معادل ۴۲٪، و در درجه دوم از وابسته‌های صفت و گروه اسمی معادل ۳۹٪، و در درجه سوم از وابسته‌های گروه حرف اضافه‌ای و بند موصولی و گروه صفتی معادل ۱۸٪، و در درجه چهارم از «ی نکره» معادل ۱٪ استفاده شده است. در مجموع فارسی‌آموزان عرب سطح فرامیانی وابسته‌های پیرو را بیشتر از وابسته‌های پیشرو در نوشتارشان به کار برده‌اند.

۴-۵. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی دو وابسته

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی دو وابسته (جدول ۵) نشانگر آن است که از مجموع ۱۳۴ گروه اسمی با دو وابسته که در نوشته‌های فارسی‌آموزان به کار رفته، تعداد

۶۰ مورد معادل ۴۵٪ وابسته پیشرو و پیرو دارند و تعداد ۷۴ مورد معادل ۵۵٪ دارای دو وابسته پیرو هستند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۲۰ گروه اسمی که یک وابسته پیشرو و یک وابسته پیرو دارند، ساخت «عدد ترتیبی+هسته+گروه اسمی» با ۱۴ رخداد ۲۳٪، ساخت «صفت مبهم+هسته+ی» با ۱۲ رخداد ۲۱٪، ساخت «پرسش واژه+هسته+ی» با ۶ رخداد ۱۰٪، ساخت «عدد+هسته+صفت» با ۴ رخداد ۷٪، ساخت «کمیت‌نما+هسته+گروه صفتی» با ۳ رخداد ۵٪، ساخت «کمیت‌نما+هسته+ی» با ۲ رخداد ۳٪، ساخت «صفت عالی+هسته+اسم» با ۲ رخداد ۳٪، ساخت «صفت عالی+هسته+گروه اسمی» با ۲ رخداد ۳٪، ساخت «کمیت‌نما+هسته+صفت» با ۲ رخداد ۳٪، ساخت «اشاری+هسته+گ.ح.ا.» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «عدد ترتیبی+هسته+بند موصولی» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «صفت عالی+هسته+گ.ح.ا.» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «عدد ترتیبی+هسته+اسم» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «صفت مبهم+هسته+گ.ح.ا.» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «اشاری+هسته+اسم» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «پرسش واژه+هسته+اسم» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «صفت مبهم+هسته+صفت» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «کمیت‌نما+هسته+گروه اسمی» با ۱ رخداد ۲٪، ساخت «ممیز+هسته+صفت» با ۱ رخداد ۲٪ شناسایی شده‌اند.

از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۱۱ گروه اسمی با دو وابسته پیرو، ساخت «هسته+صفت+ی» با ۱۸ رخداد ۲۴٪، ساخت «هسته+ی+بند» با ۱۸ رخداد ۲۴٪، ساخت «هسته+صفت+اسم» با ۱۰ رخداد ۱۴٪، ساخت «هسته+اسم+گروه حرف اضافه‌ای» با ۹ رخداد ۱۳٪، ساخت «هسته+صفت+گروه اسمی» با ۶ رخداد ۸٪، ساخت «هسته+گروه صفتی+ی» با ۵ رخداد ۷٪، ساخت «هسته+گروه اسمی+بند موصولی» با ۳ رخداد ۴٪، ساخت «هسته+صفت+گروه حرف اضافه‌ای» با ۲ رخداد ۳٪، ساخت «هسته+صفت+بند موصولی» با ۱ رخداد ۱٪، ساخت «هسته+اسم+بند موصولی» با ۱ رخداد ۱٪، و ساخت «هسته+گروه صفتی+گروه اسمی» با ۱ رخداد ۱٪، این نوع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص داده‌اند.

داده‌ها همچنین بیانگر آن است که از میان انتخاب‌های فراوان موجود برای کاربرد وابسته‌های پیشرو و پیرو، در درجه اول از وابسته «عدد ترتیبی+هسته+گروه اسمی» و «صفت

مبهم+هسته+ی» معادل ۰/۴۴؛ و در درجه دوم از وابسته‌های «پرسش واژه+هسته+ی» و «عدد+هسته+ صفت» و «کمیت‌نما+هسته+گروه صفتی» معادل ۰/۳۶؛ و در درجه سوم از وابسته‌های «کمیت‌نما+هسته+ی»، «صفت عالی+هسته+اسم»، «صفت عالی+هسته+گروه اسمی»، «کمیت‌نما+هسته+صفت»، «اشاری+هسته+گ.ح.ا»، «عدد ترتیبی+هسته+بند موصولی»، «صفت عالی+هسته+گ.ح.ا»، «عدد ترتیبی+هسته+اسم»، «عدد ترتیبی+هسته+صفت»، «صفت مبهم+هسته+گروه حرف اضافه ای»، «صفت مبهم+هسته+صفت»، «اشاری+هسته+اسم»، «پرسش واژه+هسته+اسم»، «کمیت‌نما+هسته+گروه اسمی»، «ممیز+هسته+صفت»، معادل ۰/۳۴ استفاده شده است.

همچنین مشاهده می‌گردد که از «پرسش واژه+هسته+ی» و «عدد+هسته+ صفت» و «کمیت‌نما+هسته+گروه صفتی» تقریباً به یک نسبت با اختلاف اندکی در نوشته‌های زبان آموزان به کار رفته است. این موضوع نشان می‌دهد که فارسی آموزان در کاربرد این وابسته‌ها توانمندی تقریباً یکسانی دارند. در آخرین مرتبه ساخت‌های «کمیت‌نما + هسته + ی»، «صفت عالی+هسته+اسم»، «صفت عالی+هسته+گروه اسمی»، «کمیت‌نما+هسته+صفت»، «اشاری + هسته + گروه حرف اضافه ای»، «عدد ترتیبی + هسته + بند موصولی»، «صفت عالی + هسته + گروه حرف اضافه ای»، «عدد ترتیبی + هسته + اسم»، «عدد ترتیبی + هسته + صفت»، «صفت مبهم + هسته + گروه حرف اضافه ای»، «صفت مبهم + هسته + صفت»، «اشاری + هسته + اسم»، «پرسش واژه + هسته + اسم»، «کمیت‌نما + هسته + گروه اسمی»، «ممیز + هسته + صفت» کمترین بسامد را دارند.

جدول ۵. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی دو وابسته

گروه‌های اسمی دو وابسته			باوابسته پیشرو و پیرو
نمونه	تعداد	ساختمان دستوری گروه اسمی	
اولین معلم‌های زندگی فرزندان‌شان	۱۴	عدد ترتیبی+هسته+گروه اسمی	۶۰
هر کشوری	۱۲	صفت مبهم+هسته+ی	
چه ارتباطی.	۶	پرسش واژه+هسته+ی	
یک کار بد	۴	عدد+هسته+صفت	

گروه‌های اسمی دو وابسته		
کمیت نما+هسته+گروه صفتی	۳	چند عامل اجتماعی و فرهنگی
کمیت نما+هسته+ی	۲	خیلی بزرگی
صفت عالی+هسته+اسم	۲	بهترین آدمهای دنیا
صفت عالی+هسته+گروه اسمی	۲	مهمترین انسانهای زندگی فرزندانشان
کمیت نما+هسته+صفت	۲	بیشتر ابزارهای پیشرفته
اشاری+هسته+گروه حرف اضافه ای	۱	این اعتماد به نفس
عدد ترتیبی+هسته+بند موصولی	۱	اولین انسانها هستند که فرزندان آنها را می‌بیند
صفت عالی+هسته+گروه حرف اضافه ای	۱	مهمترین نقش در تربیت و تعلیم فرزندان در زندگی
عدد ترتیبی+هسته+اسم	۱	اولین استادان زندگی
عدد ترتیبی+هسته+صفت	۱	نخستین محیط اجتماعی
صفت مبهم+هسته+گروه حرف اضافه ای	۱	هریک از والدین
اشاری+هسته+اسم	۱	این روش تربیت
پرسش واژه+هسته+اسم	۱	چه گسترده شدن دانشگاه‌ها
صفت مبهم+هسته+صفت	۱	هر جامعه قوی
کمیت نما+هسته+گروه اسمی	۱	همه افراد جامعه آن
ممیز+هسته+صفت	۱	نوعی عضو عضلاتی
هسته+صفت+ی	۱۸	انسان موقفی
هسته+ی+بند موصولی	۱۸	کسانی که تحصیلات دانشگاهی نداشته باشند و فقط دیپلم گرفته اند
هسته+صفت+اسم	۱۰	کتاب خوب من
هسته+اسم+گروه حرف اضافه ای	۹	هدف آنها از تحصیل
هسته+صفت+گروه اسمی	۶	مشکلات کمتر این جامعه
هسته+گروه صفتی+ی	۵	کشور کوچک و زیبایی
هسته+گروه اسمی+بند موصولی	۳	کارهای دیگری که که فایده و نفع به پیشرفت جامعه و زندگی دارند بکنند
هسته+صفت+گروه حرف اضافه ای	۲	مدرک بالاتر از دانشگاه‌های معتبر
هسته+صفت+بند موصولی	۱	رفتارهای نخستین که از پدر و مادر به فرزندان منتقل می‌شوند، به آنها تربیت گفته می‌شود

باوابسته پیرو
۷۴

گروه‌های اسمی دو وابسته		
همه مردم که در جهان هستند می‌گویند	۱	هسته+اسم+بند موصولی
جامعه اول و کوچک این فرزندان	۱	هسته+گروه صفتی+گروه اسمی

از میان انتخاب‌های بسیار فراوان موجود برای کاربرد دو وابسته پیرو، ملاحظه می‌گردد که در درجه اول از وابسته‌های «هسته+صفت+ی»، «هسته+ی+بند» معادل ۴۸٪، و در درجه دوم از وابسته‌های «هسته+صفت+اسم»، «هسته+اسم+گروه حرف اضافه‌ای» معادل ۲۷٪، و در درجه سوم از وابسته‌های «هسته+صفت+گروه اسمی»، «هسته+گروه صفتی+ی»، «هسته+گروه اسمی+بند موصولی» معادل ۱۹٪، و در درجه چهارم از وابسته‌های «هسته+صفت+گروه حرف اضافه‌ای»، «هسته+صفت+بند موصولی»، «هسته+اسم+بند موصولی» و «هسته+گروه صفتی+گروه اسمی» معادل ۶٪ استفاده شده است. از ساخت‌های «هسته+صفت+اسم»، «هسته+اسم+گروه حرف اضافه‌ای» و «هسته+صفت+گروه اسمی» و نیز ساخت‌های «هسته+گروه صفتی+ی» و «هسته+گروه اسمی+بند موصولی» تقریباً به یک نسبت و با کمی تفاوت استفاده شده است. در آخرین مرتبه هم از ساخت‌های «هسته+صفت+گروه حرف اضافه‌ای»، «هسته+صفت+بند موصولی»، «هسته+اسم+بند موصولی» و «هسته+گروه صفتی+گروه اسمی» به نسبت کم استفاده شده است.

۵-۵. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی سه وابسته

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی سه وابسته (جدول ۶) نشانگر تعداد بسیار اندک این نوع گروه اسمی است. ملاحظه می‌گردد که از میان انتخاب‌های بسیار فراوان موجود برای کاربرد سه وابسته در ساختمان گروه اسمی، ۸ حالت ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان استفاده شده است. از این میزان ساخت‌های «عدد ترتیبی+هسته+ی+بند موصولی» و «صفت مبهم+هسته+ی+بند موصولی» معادل ۴۰٪ و ساخت‌های «عدد+هسته+صفت+ی»، «عدد+هسته+گروه صفتی+ی»، «صفت مبهم+هسته+صفت+ی»، «صفت عالی+هسته+ی+بند موصولی» و «اشاری+هسته+صفت+ی» معادل ۶۰٪ استفاده شده‌اند.

جدول ۶. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی سه وابسته

گروه‌های اسمی سه وابسته		
نمونه	تعداد	ساختمان دستوری گروه اسمی
اولین کسانی اند که کودک، آنها را می‌بیند	۲	عدد ترتیبی+هسته+ی+بند موصولی
هر انسانی که بخواهد پیشرفت علمی داشته باشد باید سعی و تلاش زیادی کند	۲	صفت میهم++هسته+ی+بند+موصولی
یک کار خوبی	۱	عدد+هسته+صفت+ی
یک جامعه متکامل و عالی ای	۱	عدد+هسته+گروه صفتی+ی
هر چیز بدی	۱	صفت میهم+هسته+صفت+ی
اولین محیط زندگی فرزندان هستند که همیشه به فرزندان‌شان کمک می‌کنند	۱	عدد ترتیبی+هسته+گروه اسمی+بند+موصولی
مهمترین کارهایی که والدین باید به فرزندان‌شان کمک کنند	۱	صفت عالی+هسته+ی+بند موصولی
این امر مهمی	۱	اشاری+هسته+صفت+ی

با وابسته
پیشرو و پیرو
۱۰

۶-۵. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی چهار وابسته

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی چهار وابسته (جدول ۷) نیز نشانگر تعداد بسیار اندک این نوع گروه اسمی است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود تنها ۳ گروه اسمی چهار وابسته با ساخت «اشاری + صفت عالی+هسته+ی+بند» (۲ رخداد)، و ساخت «اشاری +هسته+صفت+ی+بند+موصولی» (یک رخداد) در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده شده است.

جدول ۷. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی چهار وابسته

گروه‌های اسمی چهار وابسته		
نمونه	تعداد	ساختمان دستوری گروه اسمی
این بیشترین مسائلی که بر روی فرزندان تاثیر دارند	۲	اشاری+ صفت عالی+هسته+ی+بند
این کار خوبی که است که مردم به ادامه تحصیل در دانشگاه و گرفتن مدرک دانشگاهی علاقه‌مند باشند	۱	اشاری+هسته+صفت+ی+بند+موصولی

با وابسته پیشرو
و پیرو
۳

۷-۵. راستی آزمایی فرضیه‌ها

پرسش اصلی ۱: ساختمان دستوری گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی چه ویژگی‌هایی دارد؟

در پاسخ به این پرسش باید گفت که از مجموع ۱۵۳۸ گروه اسمی در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۸۵۲ مورد، معادل ۵۵٪ بدون هیچ گونه وابسته است؛ از بین ۶۸۶ گروه اسمی وابسته‌دار، تعداد ۵۳۹ گروه معادل ۷۹٪ یک وابسته و تعداد ۱۳۴ گروه معادل ۲۰٪ دو وابسته دارند. تعداد ۱۰ گروه اسمی معادل ۱٪ نیز سه وابسته و ۴ گروه اسمی نیز چهار وابسته دارند. این تعداد در مقایسه با تعداد پرشمار گروه‌های بدون وابسته و تک وابسته، درصدی را به خود اختصاص نمی‌دهند؛ بنابراین بیشتر گروه‌های اسمی (۵۵٪) هیچ وابسته‌ای نداشته‌اند؛ داده‌های پژوهش فرضیه مربوط به پرسش نخست مبنی بر بیشتر بودن گروه‌های اسمی بدون وابسته را تایید می‌کند. این موضوع می‌تواند توانایی یا تمایل اندک فارسی آموزان در گسترش ساخت درونی گروه‌های اسمی با وابسته‌های پیشرو و پیرو را نشان دهد.

پرسش اصلی ۲: سلسله مراتب فراوانی وابسته‌های گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی چگونه است؟

در پاسخ به سوال دوم، باید گفت در مورد گروه‌های اسمی تک وابسته از مجموع ۵۳۹ مورد شناسایی شده در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۸۹ مورد، معادل ۱۷٪ وابسته پیشرو دارند و تعداد ۴۵۰ مورد معادل ۸۳٪ وابسته پیرو دارند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان گروه‌های اسمی با وابسته پیشرو، از مجموع ۸۹ گروه اسمی شناسایی شده، به ترتیب میزان بسامد، ساخت «اشاری + هسته» با ۳۳ رخداد ۳۸٪، ساخت «کمیت‌نما + هسته» با ۱۴ رخداد ۱۶٪، ساخت «عدد ترتیبی + هسته» با ۱۲ رخداد ۱۳٪، ساخت «صفت عالی + هسته» با ۱۲ رخداد ۱۳٪، ساخت «پرسش‌واژه + هسته» با ۲ رخداد ۲٪، ساخت «عدد + هسته» با ۱۰ رخداد ۱۱٪، و ساخت «صفت مبهم + هسته» با ۶ رخداد، ۷٪ گروه‌های اسمی با وابسته پیشرو را به خود اختصاص داده‌اند.

از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان گروه‌های اسمی با وابسته پیرو نیز از

مجموع ۴۵۰ گروه اسمی شناسایی شده، به ترتیب میزان بسامد، ساخت «هسته+اسم» با ۱۸۹ رخداد ۴۲٪، ساخت «هسته+صفت» با ۸۹ رخداد ۲۰٪، ساخت «هسته+گروه اسمی» با ۸۷ رخداد ۱۹٪، ساخت «هسته+گروه صفتی» با ۱۷ رخداد ۴٪، ساخت «هسته+ی» با ۶ رخداد ۱٪، و ساخت «هسته+گروه حرف اضافه‌ای» با ۳۵ رخداد ۸٪، و ساخت «هسته+بند موصولی» با ۲۷ رخداد ۶٪، گروه‌های اسمی با وابستهٔ پیرو را به خود اختصاص داده‌اند. داده‌ها حاکی از کاربرد بیشتر «اشاری»، «اسم»، «گروه اسمی» و «صفت» در ساختمان این دسته از گروه‌های اسمی بوده‌است. بر این اساس، فرضیهٔ مربوط به پرسش دوم مبنی بر این که در گروه‌های اسمی تک وابسته، وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابستهٔ پیشرو «اشاری» بیشترین فراوانی را دارند، تایید می‌گردد با این توضیح که وابستهٔ پیرو «گروه اسمی» نیز تقریباً به اندازهٔ وابستهٔ پیرو «صفت» فراوانی داشته‌است.

همچنین در مورد گروه‌های اسمی دو وابسته از مجموع ۱۳۴ گروه اسمی دو وابستهٔ به کار رفته در نوشته‌های فارسی‌آموزان، تعداد ۶۰ مورد معادل ۴۵٪ وابستهٔ پیشرو و پیرو و تعداد ۷۴ مورد معادل ۵۵٪ دو وابستهٔ پیرو داشتند. از این میزان ساخت‌های «هسته+صفت+ی» با ۱۸، ساخت «هسته+ی+بند موصولی» با ۱۸ رخداد، ساخت «عدد ترتیبی+گروه اسمی» با ۱۴ رخداد، ساخت «صفت مبهم+هسته+ی» با ۱۲ رخداد، ساخت «هسته+صفت+اسم» با ۱۰ رخداد و ساخت «هسته+اسم+گروه حرف اضافه‌ای» با ۹ رخداد به ترتیب بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. فراوانی گروه‌های اسمی بیش از دو وابسته هم نسبت به مجموع گروه‌های اسمی، عدد ناچیزی بوده‌است. بنابراین، داده‌های پژوهش فرضیهٔ مربوط به بخش دیگر پرسش دوم مبنی بر این که در گروه‌های اسمی دو، سه و چهار وابسته‌ای، وابستهٔ پیرو «اسم» و «صفت» بیشترین فراوانی را دارند، عیناً تایید نمی‌کنند؛ به عبارت دیگر، براساس داده‌ها، صفت و بند موصولی به یک میزان بالاترین فراوانی را داشته‌اند. نکته دیگر کاربرد قابل توجه گروه اسمی و گروه حرف اضافه‌ای به عنوان وابستهٔ هسته گروه اسمی است. به نظر می‌رسد استفاده از سازهایی همچون گروه اسمی، گروه حرف اضافه‌ای و بند موصولی در درون ساختمان گروه اسمی می‌تواند به عنوان یکی از نشانه‌های پیشرفت سطح زبانی تلقی شود.

نتیجه

با پیشرفت فارسی آموزان، انتظار بجایی است که توانایی آنان در گسترش گروه‌های اسمی از راه کاربرد انواع وابسته‌ها افزایش یابد؛ با این حال داده‌های پژوهش بیانگر تعداد کمتر گروه‌های اسمی وابسته‌دار (۴۵٪) نسبت به گروه‌های اسمی بدون وابسته (۵۵٪) بود. به نظر می‌رسد این آمار اندک ناشی از آموزش یا تمرین ناکافی وابسته‌های پیشرو و پیرو به صورت مجزا و ترکیبی است؛ همچنین داده‌ها بیانگر آن بود که تولدایی یا تمایل فارسی آموزان به کاربرد وابسته‌های پیرو نسبت به وابسته‌های پیشرو بیشتر است. اساساً وابسته‌های پیرو از قابلیت‌های بیشتری برای توصیف و گسترش هسته گروه اسمی برخوردارند و شاید به همین دلیل، رخداد این گونه از وابسته‌ها نسبت به وابسته‌های پیشرو فراوان‌تر است. به هر حال، توصیه می‌شود آموزش و تمرین هرچه بیشتر انواع وابسته‌های گروه اسمی به صورت جدا و ترکیبی در برنامه‌های آموزش زبان فارسی مورد توجه بیشتر قرار گیرد. با توجه به این که گروه‌های اسمی سه و چهار وابسته تقریباً هیچ درصدی از گروه‌های اسمی را به خود اختصاص نداده‌اند، می‌توان نتیجه گرفت با وجود افزایش تعداد حالت‌های انتخابی ممکن برای کاربرد بیش از یک وابسته در ساختمان گروه اسمی، هرچه تعداد وابسته‌های گروه اسمی بیشتر می‌شود، تعداد محدودتری از حالت‌های انتخابی ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده شده است. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش میرزایی (۱۴۰۰) مبنی بر فراوانی بیشتر گروه‌های اسمی بدون وابسته (نسبت به گروه‌های اسمی دارای وابسته) در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی همخوانی دارد ولی در مورد بیشتر بودن فراوانی نوع وابسته‌ها همخوانی کامل مشاهده نشد. در حالی که در پژوهش میرزایی (۱۴۰۱) در گروه‌های اسمی تک‌وابسته، وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیشرو «اشاری» بیشترین فراوانی را دارند، در گروه‌های اسمی تک‌وابسته پژوهش حاضر علاوه بر وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیرو «گروه اسمی» نیز تقریباً به اندازه وابسته پیرو «صفت» فراوانی داشته است. همچنین در حالی که در پژوهش میرزایی (۱۴۰۱) در معبود گروه‌های اسمی دو، سه و چهار وابسته‌ای، وابسته پیرو «اسم» و «صفت» بیشترین فراوانی را دارند، در معبود

گروه‌های اسمی دو، سه و چهار وابسته‌ای در این پژوهش «صفت» و «بند موصولی» به یک میزان بالاترین فراوانی را داشته‌اند. به نظر می‌رسد با وجود یکسان بودن متغیرهایی همچون نظام آموزشی شامل برنامه محتوا، تدریس و ارزشیابی فارسی آموزان چینی و عرب (که همگی در آزمون نگارش بهمن ۱۳۹۵ مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) شرکت نموده‌اند)، فارسی آموزان عرب در مجموع توانمندی بیشتری در ساخت و کاربرد گروه‌های اسمی باوابسته از خود نشان داده‌اند. یکی از این تفاوت‌ها کاربرد قابل توجه «گروه اسمی» و «گروه حرف اضافه‌ای» به عنوان وابسته هسته است. به نظر می‌رسد استفاده از سازه‌هایی همچون گروه اسمی، گروه حرف اضافه‌ای و بند موصولی در درون ساختمان گروه اسمی می‌تواند به عنوان یکی از نشانه‌های سطح بالاتر مهارت نوشتاری زبان فارسی تلقی کرد. از سوی دیگر پژوهش حاضر با پژوهش ابن عباسی و نجفی پاژکی (۱۴۰۰) که برای دانش آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان کاربرد وابسته‌های پیرو را آسان‌تر از وابسته‌های پیشرو دانسته‌اند، به نوعی مطابقت دارد؛ به عبارت دیگر، در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی (میرزایی، ۱۴۰۰) و فارسی آموزان عرب سطح فرامیانی، فراوانی وابسته‌های پیرو بیشتر از وابسته‌های پیشرو مشاهده گردید. با توجه به امکانات بالقوه فراوان و قابل استفاده در ساخت گروه اسمی از طریق وابسته‌های پیشرو و پیرو، به نظر می‌رسد با واکاوی ساختمان گروه اسمی به فارسی آموزان می‌توان کیفیت نوشتار گروه اسمی آنان را افزایش داد؛ همچنین، ساختمان گروه اسمی می‌تواند به عنوان یکی از ملاک‌های مهم و قابل اتکا در امر ارزشیابی مهارت نوشتاری و گفتاری فارسی آموزان تلقی شود. این پژوهش همچنین تائیدی بر کارایی کتاب «توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی» تالیف باطنی در تحقیقات زبانی پیکره‌بنیاد بود. همچنین نظر به این که گروه‌های اسمی سه و چهار وابسته تقریباً هیچ درصدی از گروه‌های اسمی را به خود اختصاص نداده‌اند، می‌توان نتیجه گرفت با وجود افزایش تعداد حالت‌های انتخابی ممکن برای کاربرد بیش از یک وابسته در ساختمان گروه اسمی، هرچه تعداد وابسته‌های گروه اسمی بیشتر می‌شود، تعداد محدودتری از حالت‌های انتخابی ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده شده است. با وجود این، انتظار

می‌رود هرچه سطح زبانی فارسی آموزان بالاتر می‌رود، توانایی آنان در تولید گروه‌های اسمی‌های با وابسته‌های بیشتر افزایش یابد؛ بنابراین، تمرین هرچه بیشتر انواع وابسته‌های گروه اسمی چه به صورت جدا و چه به صورت ترکیبی ضروری به نظر می‌رسد. به نظر می‌رسد در کاربرد گروه‌های اسمی زبان فارسی توسط فارسی آموزان غیرایرانی متغیرهای گوناگونی دخالت دارند. متغیرهایی همچون ملیت، سطح زبانی، جنسیت، انگیزه و سابقه، روش آموزش و یادگیری می‌توانند در میزان و چگونگی استفاده از انواع ساختمان گروه‌های اسمی تاثیرگذار باشند. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، نوشتار و گفتار فارسی آموزان غیرایرانی به تفکیک ملیت، جنسیت، سطح زبانی و سایر متغیرها مورد بررسی قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود ضمن بررسی مقابله‌ای ساختمان گروه اسمی زبان فارسی و زبان مادری فارسی آموزان غیرایرانی، نوع و میزان خطاهای زبانی ایشان در سطح گروه اسمی مورد بررسی قرار گیرد.

تعارض منافع

طبق گفته نویسنده‌گان، پژوهش حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع و مأخذ

- ابن‌عباسی، حلیمه؛ نجفی‌پازکی، معصومه. (۱۴۰۱). «شناسایی تعداد و نوع وابسته‌های گروه اسمی در نوشتار کودکان فارسی زبان ۱۰ تا ۱۲ ساله». علم زبان. دوره ۹. شماره ۱۶. صص: ۱۹۶-۱۶۹.
- باطنی، محمدرضا. (۱۳۹۲). توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی. چاپ سی‌ام. تهران: امیرکبیر.
- رضاپور، ابراهیم؛ احمدیوسفی، فاطمه. (۱۳۹۷). «فرآیند یادگیری گروه‌های نحوی در بندهای زبان فارسی در نوشتار فارسی‌آموزان خارجی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. به راهنمایی ابراهیم رضاپور. سمنان: دانشگاه سمنان.
- صحرائی، رضامراد؛ مرصوص، فائزه. (۱۳۹۵). استاندارد مرجع آموزش زبان فارسی. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- میرزایی‌حصاریان، محمّدباقر؛ پولادستون، حمیده. (۱۳۹۹). «واکاوی دستوری نوشتار فارسی‌آموزان چینی سطح فرمیانی (A2): تحلیلی بر پایه دستور مقوله و میزان». پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان. شماره ۲. پیاپی ۲۰. صص: ۱۳۶-۱۱۵.
- میرزایی‌حصاریان، محمّدباقر. (۱۴۰۰). «واکاوی دستوری نوشتار فارسی‌آموزان چینی سطح فرامیانی (B2): تحلیلی بر پایه دستور مقوله و میزان». مجموعه مقالات همایش دوسالانه ملی مسایل آموزش و یادگیری زبان فارسی به عنوان زبان دوم یا خارجی. قزوین: انتشارات فارسی برای همه.
- میرزایی‌حصاریان، محمّد باقر. (۱۴۰۱). «واکاوی ساختمان دستوری گروه اسمی در نوشتار فارسی‌آموزان چینی سطح فرامیانی (B2)». علم زبان. دوره ۹. شماره ۱۵. صص: ۴۳۱-۴۰۹.
- Farikah, Faradisa (2016). «Analysis of Nominal Group Construction of the Student's Written Texts». International Seminar on Language Maintenance and Shift (LAMAS), Semarang, Indonesia
- Nieto, Maria (2019). «The Role of Systemic Functional Grammar in the Expansion of Nominal Groups». Profile Issues in Teachers' Professional Development. 21. 97-112. 10.15446/profile.v21n2.73796.
- Oktantia, Vivia (2017). «The Influence of Using Nominal Group Technique on The Students' Writing Skill in Descriptive Text At The Eighth Graders of SMPN 8 Metro». Undergraduate thesis, IAIN Metro.